

Апсны Ахәйнҭарратә хыпшымра

25 шықаса ахытцит

Октиабр 12 – атоурых ахытци

■ Апсны Ахәйнҭарратә хыпшымразы Анца» адқылара 25 шықаса ахытци. Уақа, ахәтакахъала, изгәтәуп:

«Хатыр зәүе ҳаяажәлар! Ишәйдисныхәалоит «Апсны Ахәйнҭарратә хыпшымразы Анца» адқылара 25 шықаса ахытци. Ари атоурыхтә документ рыйдиркелеит 1999 шықаса октиабр 12 азы Жәлар Реизарағы.

Абри ахтыс иаштәнеиз жәлары зөгье злахәзә ареферендум ақнны 97,7 процент атәйлауа ибзинеуп ҳә ахырхәаит 1994 шықаса ноиабр 26 азы Апсны Ахәйнҭарратә Иреихәзу Асовет иаднакылаз Аконституция. Жәлар Реизара еицәкны ианадгыла аштахь, атоурыхтә тәкы змаз аусшәкәи рнапы аттарғыт Апсны Рапхъятаи Ахада Владислав Арзынба, Жәлар Реизара Аихабы Сократ Җыныңыз, адепутатцә. Ахыпшымразы Апсны жәлар шықасыраға имәфыргоз ақәпра иабзурхаз «Ахәйнҭарратә суверенитет азы» Анца адқыларала ихацыркын ахәйнҭарратә арәниара аганахъала амфа ғыц.

Атоурыхтә иашара аидаира ага-ра акнны иқалеит 2008 шықаса ав-густ 26 азы Уристылатә Афедера-ция аганахъала Апсны Ахәйнҭарратә ахыпшымра азхатца. Ҳара ҳтыла гәргаралатәкәа исуверентә, иде-мократиятә ахәйнҭарратә аргыла-ра амфа иануп. Убрис аамта инаркны иахныруеит Уристыла Дүззә иқа-натдо ачхыраареи адгылареи.

Ишьахәи абри амш аенеи Апсны Жәлар зөгье ирзеиғасшыют атын-чра, аманшәлара. Нагзара ақәза-ит ихыпшым Апсны Ахәйнҭарратә

Апсны Аконституция иадғыланы 1999 шықаса октиабр 3 азы азеипши-милаттә референдум алшәәкәа рула ақырза зтазкуа абри ад-кумент адқылара ҳафра азнуе-ит ахатәәақәтәразы, рхала

рлахъынца азбаразы ақәпрағы апсуа жәлар иргаз аидаира.

Апсны ахәйнҭарратә хыпшымразы Анца анрыдиркыла аахыс 25 шықаса рыйнүкәла Апсны има-риамыз амфа ианысит, ирниенеит аудафрақә, ашәартарақә, аха иара убасгы акыр ақәфиарақә алнаршает. Иаптуюп ахәйнҭарратә институт ғыцқә, илашыркын аекономиката рәниара ашьатқә, ишьақырыгылан акультуратә, аца-радырратә пәтәзаара. Асуверентә хәйнҭарратә аргылара рәзашәа-уа, апсуа жәлар ирымаз атоурыхтә зин жәларбжъарағы аофициалла азхатца аиуит Уристылатә Афедера-ции егырт атәйлақәа жәпа-ки рганахъала.

«1999 шықасы Апсны ахәй-нҭарратә хыпшымразы Анца адқылара имариаз 3бамтамызт, усқантәи аамтаз иудағыз аполитикатә табыргатакәа ҳасаб рзыууазар.

Апсны суверентә хәйнҭарратә ирылазхәа 1994 шықасы Аконституция аднакылахъан. Ари жәларбжъаратаи ауаажәлар ргана-хъала дыллара амоит, урт лтшәа змам шығауп ҳәа иазырхъа-зит», – игәлалашәаракәа дырзаатғы-лоит аполитолог, аполитикатә зт-арақәа рзы Апсны Рапхъятаи Ахада Владислав Арзынба, Жәлар Реизара Аихабы Сократ Җыныңыз, адепутатцә. Ахыпшымразы Апсны жәлар шықасыраға имәфыргоз ақәпра иабзурхаз «Ахәйнҭарратә су-веренитет азы» Анца адқыларала ихацыркын ахәйнҭарратә арәниара аганахъала амфа ғыц.

Апсны Ахәйнҭарратә хыпшымразы Анца адқылара имада ашәартарақәа иртабыргхеит. Убасқантәи аамтазы Уристылаи Кырттылыи реизыркезеит Ахәйнҭарратә хыпшымразы Анца адқылара ақырза зтазкуа шығафхеит ахатәәақәтәреи ахатәи хәйнҭарратә еиғка-аша ашьақырыгылареи рымфағы. Имириам атагылазашыкәа рөи ирыларылаз абри азбамта ихә-ақәнәттейт Апсны хапхва-катәи ае-иара, жәларбжъарағы иара апозиция», – иажәа хиркәшит Астамыр Тания.

Абасала, 1999 шықаса октиабр 12 Апсны атоурых ағы ақырза зтазкуа аамтанды иқалеит. Иахъа Апсны ашәартара ғыцқәа рышшымс илиагылоуп. Адуни улапш ахымзә ае-еитанакуеит, ақырза атданакуеит хара ҳхәйнҭарратә ағиара ацтара, ҳхәфра аиқырхара, ахыпшымреи ахатәәақәтәреи прринципқаа рышшатала.

Бжъаратәи ауаажәлар еилыхха ишырзымдыруа Апсны мөас из-нүлоз, иатханы икан абри аинфор-мацият млашыра атыртәара», – из- циттейт аполитолог.

«Иззызбан Аконституция адгы-лара изказыз ареферендуми ахада иалхракәеи реицимфагара.

1994 шықаса ноиабр 26 азы ирыдиркылаз, ауаапсыра рыйжызыртас Аконституция изказыз аре-ферендум аихшалақәа рыла, Апсны ахәйнҭарратә хыпшымразы Анца рыйдиркылесит. Иара урбалағы инатшыны изгәтәт 1994 шықасызә Аконституция зинтә шытана-ны ишыкөу Апсны ахыпшымразы», – из- циттейт Тания.

Апсны ахәйнҭарратә хыпшымразы Анца адқылара имада ашәартарақәа иртабыргхеит. Убасқантәи аамтазы Уристылаи Кырттылыи реизыркезеит Ахәйнҭарратә хыпшымразы Анца адқылара ақырза зтазкуа шығафхеит ахатәәақәтәреи ахатәи хәйнҭарратә еиғка-аша ашьақырыгылареи рымфағы. Имириам атагылазашыкәа рөи ирыларылаз абри азбамта ихә-ақәнәттейт Апсны хапхва-катәи ае-иара, жәларбжъарағы иара апозиция», – иажәа хиркәшит Астамыр Тания.

«Ахәйнҭарратә хыпшымразы Анца адқылара имада ашәартарақәа иртабыргхеит. Убасқантәи аамтазы Уристылаи Кырттылыи реизыркезеит Ахәйнҭарратә хыпшымразы Анца адқылара ақырза зтазкуа шығафхеит ахатәәақәтәреи ахатәи хәйнҭарратә еиғка-аша ашьақырыгылареи рымфағы. Имириам атагылазашыкәа рөи ирыларылаз абри азбамта ихә-ақәнәттейт Апсны хапхва-катәи ае-иара, жәларбжъарағы иара апозиция», – иажәа хиркәшит Астамыр Тания.

Абасала, 1999 шықаса октиабр 12 Апсны атоурых ағы ақырза зтазкуа аамтанды иқалеит. Иахъа Апсны ашәартара ғыцқәа рышшымс илиагылоуп. Адуни улапш ахымзә ае-еитанакуеит, ақырза атданакуеит хара ҳхәйнҭарратә ағиара ацтара, ҳхәфра аиқырхара, ахыпшымреи ахатәәақәтәреи прринципқаа рышшатала.

Абрақа атып ҳада ааныркылесит Владислав Арзынбаи Виачеслав Чырғбей. Урт еильрекауан жәлар

Апсны аделегация – Башкортостан

Ареспублика Амш

■ Аслан Бжъания напхара ззи-уз аделегация Башкортостан Ареспублика Амш азгәтәара из-ку аныхәа иалахәын. Абры азы адырра қанатоит Ахәйнҭарратә Ахада ипрес-матзур.

Аделегация иалан Ахәйнҭарратә Ахада ихатыгуаф Бадра Гәйнба, Жәлар Реизара Аихабы ихатыгуаф Астамыр Аршба, Апзы-министр ихатыгуаф, аекономика министр Кристина Озган, Акәа ақалақа ахада Беслан Ешба, Жәлар Реизара адепутат Алиса Гәйлария.

Анныхәатә усмәғаттәкәа хә-цыркын абашкир жәлар апсуа жәлар реиғызара символра аз-ызуа апшақәәкны, Акәа амын ахықәан иғылуо аколоннада аипш-зейпшү Аколоннада шкәкәа аартра.

Уақа дықәгыло, Аслан Бжъания из- циттейт: «Хатыр зәүе Ради Фарит-ипа, акыр иапсоу афызә!

Азин сышәтозар, Апсны жәлар рыхъзала гәйк-псық ала ишәйдис-нүхәалоит иаххатай амш, ишәз-игъасшы атиңчра, ахирра.

Сөйзәагыз сарғы хзы үздела

гәхәароуп Ареспублика Амш из-

ку аныхәа Апсны, хара ҳапшахә

зирпшү аколоннада еиғшү ар-биект «Колоннада» аартра-ла иаххалагаз. Ари ҳажәларқәа ирыбжьюо аизыркезеит Апсны ахатәи хәйнҭарратә еиғызаша-шыкәа рзы маңара аиғәажәа-ракәа рымфағара ишазхио.

«Ахәйнҭарратә хыпшымразы

Анца адқылара имада ашәартарақәа иртабыргхеит. Убасқантәи аамтазы Уристылаи Кырттылыи реизыркезеит Апсны аганахъала асанкциақәгы үзүримтүзит. Ахәйнҭарратә хыпшымразы Анца адқылара ақырза зтазкуа шығафхеит ахатәәақәтәреи ахатәи хәйнҭарратә еиғка-аша ашьақырыгылареи рымфағы. Имириам атагылазашыкәа рөи ирыларылаз абри азбамта ихә-ақәнәттейт Апсны хапхва-катәи ае-иара, жәларбжъарағы иара апозиция», – иажәа хиркәшит Астамыр Тания.

Абасала, 1999 шықаса октиабр 12 Апсны атоурых ағы ақырза зтазкуа аамтанды иқалеит. Иахъа Апсны ашәартара ғыцқәа рышшымс илиагылоуп. Адуни улапш ахымзә ае-еитанакуеит, ақырза атданакуеит хара ҳхәйнҭарратә ағиара ацтара, ҳхәфра аиқырхара, ахыпшымреи ахатәәақәтәреи прринципқаа рышшатала.

Апсны ар рахъ

■ Апсны Ахада Аслан Бжъания Апсны Арбىзар Мчкәа Рымш ҳар-раматзүзүәи ирыдинахәалеит. Уақа, ахәтакахъала, иарбоуп:

«Хатыр зәүе Аинралцәа, аоф-цирцәа, Арбىзар Мчкәа рсолдатцәа, акыр иапсоу арраматзүзүәи:

Гәйк-псық ала ишәйдиснихә-алоит амш шыахә – Арбىзар Мчкәа Рымш!

1999 шықаса октиабр 11 азы Апсны Иреихәзу Асовет Ахантәа

фы, атәйлахъчара ахәйнҭарратә еилакы Ахантәафи Владислав Арзынба Иуспәкәла иаптаз, Хар-бүзар Мчкәа аибашьра адәағы изрыжәхон.

Шәара шәулпшә азишар-еи шәзанаатдырра ҳараки атыйла-аашәартадареи атышәнәләлареи ируасхыруп. Апсуа ар ртоурых – ари ахамеигзареи афырхатдареи ртоурых аудырладыршо ҭыпны иқаларц, агеиңш бзия ҳамазарц».

Акыр иапсоу ҳапсадыл ах-чафәа! Ишәзеніңшышияттейт агәб-зиара гәгәа, анасып, аманшәларла, Ҳызынтыла аматзураты ақәфи-арракәа!

Нар илпхада зцу

Асас дызгым ашта

Альбина Жыбы

Жыттарамза, иара амза ахъз ишахъе еипш ажъ атаара иамтоуп. Ана-ара афнатақә рөй ан-хацә реафра еинирыголит амш иахынжарна. Афыктаразы рчанкәеи руалыркәеи дырмазеиент. Макъана ахая алоуп илаха-лахая ажъ афы.

Пату рзакәума иахъа анхафәа ажъи, азахъеи, афыктаразеи ажъигтәен еипш? Еимырдома аби-парақә афы ажъаташа атрадици-ақә, уи хатә усны арғиара алшома, настыры атацәара зегъы еиднакылартә изыкшалома... абри атәи шәзеттахъоит Калдахәара ақытән инхо Ахъа ртаацәара рәғыпшты ала.

Калдахәара Игор Ахба ифната иагым асасцәа. Есынен арахъ иа-иаиент афы цъя агъама збар зтаху хтәйла иатаау асасцәа. Раштағы

инеитцыхны игылоу афцарапы ргыма убар улшоит хкы рацәала аокә. Ханнеиз аамтазы авшәма аштағы ажъ итаау.

- Нар шылбаат! – сәеит сара ишәхахтәру еипш. Авшәма азныказы даагачамкит. Атәм милаф иатә ауаа рыла итәз рашта ажъинтә апшәа аниаҳ.

Шәаптыңапла еинтәйлаз ашта апшәзара иакны иагон. Арақа зегъы еинаалон, ашыац иацәкәкараза, нап адкыла апшемапхәис илааζо ашәткәа, зеирпшаны ажъымжәкәа зынхаха азахъа ркъақъа.

Хәышыкәса рапхъя, Игор Изольдеи рычкәен Адамыр, афы ата-ацәара зегъы еидызкыло усны ажъатара игәи итаакит. Иара ихата хиғәзәкәаратә изыккепеит, дахнагеит, аха иаб иаша ица Леон зегъы хзенитиҳеиент, аены иатырханы иказ афыи еицаташхит.

Адамыр аус анапшыгоз аамтазы Леон ашкол далгон ажъинтә, ирызбейтантынр-технолог изанаат шытихыр. Уи хатала афыкташша иеазикырц ртахын. Ус иагъылалеит. Леон Ахба иахъа афыктараза

иажәа иазхъацуент, иаңыкәоит. Уб-ри аан иара ихъоит, рус афы зегъы рхъоу еиқәшәаны хтак ишиенцтхахы-су.

«Ара аус зуда зегъы Ахъа аишыцәа ирхылткыз ҳауп. Еибааజаз. Ҳнапы еи-баркын ари аус ҳауп. Ҳабду Шья-рат Ахба, афы қайтион нхасык иаха-сабала. Иара ианиаамтаз Пицунда аус иуан агрономс. Тәанчара данца афыктараза далаает. Ҳшыхъацыз харгы уи ҳбон», - еитеихъоит Леон.

Иара данхъацыз инапы ианын ажъ ажъешәара, аилыхра. Иахъа ата-ацәарағы изызхая ахъыкәағы уи аус ауп икарто, нас ииендаасыр, хара иаахавылойт, ихъоит Леон.

Ахъа иахъа 15-хкы афы қартдо-ит. Издырху ажъ ахаты иамоу ахъз артоит афы. Аха, стандартла икоу афы хккәа хтак рахъинтә – ихау, ибжъаратәу, иашоу, еиҳарак икарто иашоу ауп. Уи ауп атаацәарағы иаха пату зәқыртко. Зәйнкылара хаау еиҳарак изтаху апшыағызроуп.

Леон технолог иахасабала иа-хзенитиҳеиент х-хккә ажъәа ры-катаразағы еипшымзаарас ирим-у атәи.

«Иашоу афы ажъырзы иалхы икартоит. Азы ашыақар амазам. Ибжъаратәугы ус икартоит, аха иа-наамтоу ашра аанкылатәуп. Афы дырпхойт иахъынзахатоу ачра иақәттыңарц. Устан афы ибжъа-ратенеи иаанхонит.

Ихау қауандарц, ажъ ахаты иа-лу азлара аназхогыи икоуп, аха уи жыттара антәамтазы иутааузар. Еиҳарак ажъырзы атаны ауп ишиккарто. Ажъ ршны, иалоу азы зегъы алхны, ацха еипш ижәпаζа икартоит. Уи афы аша ианауталак, иалтүеит ихау. Ус еипш ажъырзы чыда имазеини иаахъеиент», - ихъеит Леон.

Ахъа рус азы ажъ еиҳарак Ап-ны антыңынтә иааргоит. 20 тонна ажъ афы алырхьеит сыйнта, рхатә өафра макъана өбақа тонна иназо-ит, уи мачуп дара рзы. Иара аарго-ит Краснодартәи атәлағаға иатәи.

«Москва – Афны» ажъы

Ацәыргақетца

Стелла Сақания

Иахъа «Москва-Афны» ажъы имәфапысит III Жәларбжъа-ратәи атарадырратә цәир-гақетца. Ари ацәыргақетца еиңнекааит Апсны икоу «Россотрудничество» Ахатар-накра.

Ари апрограмма ахәақәа иртәзуп зтәрадырра еиз-зыгтарц зыгтарку афар рзы Урыстәйлатәи Иреиҳау атара-иуртакәеи Апснынтаи ахъынтар-ратә университети ркнытәи алеқциақәа рыхъара, амастер-классқәа, еиуеипшым аконфе-ренциақәа рымғапгара. Ас-еипш икоу ацәағақетца мәғапы-слойт октябр 18-нза.

Иазәтәтәуп ааигәа «Россо-трудничество» Ахатарнрака ишрүланахъәз Апснынтаи Уры-стәйла Иреиҳау атараиуртакәа иртәлә рзы арттаратә тыпкәа (ак-вотақәа) рыхъязазара. Зында урт назоит 110 тып.

Акалақ Темриук ажъинтә. Апсны аф-нытка иаархәо иреиуоп апса ажъ-хккәа - акачыч, ауасырхәа. Антыңын-тәи иаарго европатәи ауп. Ажъ бзия, апшрагы, азлары аманы хтәлағы апшара даара иудағуоп, ихъеит Леон.

Аишицәа рғыи итоуп ирзыштуо адғылкәа рғыи ажъ аитахара, европатәи ажъкәа раазаразы, аха уи азы дрыпшаароуп агроном, дара ишыртаку еиңш аеафора бзианы ир-нато икалататы. Апса захәақәа ракәзар, урт ырпшаара цәғьюоп. Шыңтак угоит ауағы иажәа агра-ганы, аха иаракымзар қалоит, уб-ри ажъын макъана иғағызуақоуп аитахат аахәара, иззәеит ойт ҳа-ицәажәкәарағы Леон.

Афцарапы Ахъа апшыағақетцағырыдыркылоит, рчанқәагы еитца-даны уақоуп иахъырзигылоу, иатырхуа афы атყан ауалыркәа иртәтәоит. Ҳанықаң аенеи ө-чанк еитцаданы иғылаз ркынтаи иашоу афы «Сапе-рави» тоннак атырхит. Аккынцаа ырғысахъақәа рыла еилукаартә икан, алтәшәа шызиах.

Афыкташша апсаа рғыи аби-царапа еимырдо усуп. Апсаа азахъа рааzon ажъятәзәаҳыс. Шәзәхъыц ари ажәа, ирааzon, иадрыхуамыз.

Азахъа атқаки ҳаракы зынгуша ахъамтакәагы мачзам ҳажәлар ркны. Иахъөзар, Абрыскыл изку

аҳәамтәи Нартай репоси.

Афната авшәма Игор Ахба ап-са изы афы тақыс иамоу атәи да-лацәажәо ихъеит, уи ачеиңыкыа ишаңхъагылоу, афи ауаткеи ахылкәм апса гәара шықам. Сара исгәла-лашын ус. Ҷыра уаннелик апъяа иаацәырыгоз абынүүхәеи, арас-сеи, ауаткеи афи ракәын, нас абыста руан. Сабду иман аиаҳа дууза, 9 метрак аура змаз, атәи иалхыз. Уб-ри икаитдон афы», - иғәлаларишәо-ит Игор.

Ихъыркышыкәа ҳаргәйла-рпша авшәма еитеихъеит, ианы-хәыкәа ран акалмышынбакалто ҳәа ишазыпшыз. Абынүүхәа ырғын акалмышын ызаалшын, уи зегъы иреиңиз фатәис ихъапхъа-зон, ихъеит Игор.

Афы бзия ажъаташа маңас иамоу ҳәа ханиаңда авшәма, зегъ зыб-зоурах ажъыргыци ажъымжәеи роуп, ихъеит атакс дейтамхакәа. Ажъ ианаамтоу итаатәуп, убри аан уи избизаны ахара амазароуп, из-гәеит ина.

Иаайдыланы афыкташша ап-суюит 13-ғык. Афыкташша аус ара аби-царапа еимдю иааргоит. Аиха-базәа аитбацәа ирывағылоуп, из-ларылшо ала ирыцхрааует. Ахъа рус афы цъя еипш икеижеиент. Сас дызгым рашта агашәкәа есна-гы иаартуп.

Апснытәи аспортсменцәа аиаира ргейт

Аманда Анталла

Апсны карате-до Афедерация аспортсменцәа алахъәин акалақ Краснодар имәфапысиз карате ала Урыстәйла Аладатәи ачемпионат. Атурнир рхы аладырхәйт Урыстәйла аргионкәа зегъы ркынтаи 630-ғык инареиханы аспортсменцәа.

Апснытәи аспортсменцәа ахъ-тәи медалқәа хәбен, аүзас медали

ранашахеит, апхъақо тыпкәа аан-ыркылеит: Леон Ҳаңымба, Таисия Клинина, Аланна Бощиева, Амир Харчилава. Амир Харчилава иара убас аյзас медал дапсхакеит.

«Ас-еипш икоу атурнир дүкәа рыхъахара хәи змам апшәа ҳнато-ит. Ҳкоманда азы ари даара ибзиоу лтшоуп», - ихъеит аспортсменцәа разыката, Апсны «Шотокан Казе Ха карате-до» Афедерация апреди-дент Ахра Абыхәба.

Иааныркылоит афбатәи атყан

Алтшәақәа аарпшуа

А. Амзацба

Анапылампылтә клуб «Апсны» Урыстәйла иреиҳау алига «Б» ачем-пионат актәи аикәшара ахәмарракәа ҳнәркәшит, атурнирт еихъаша-лантақы афбатәи атყан ааныларала.

Аиндатларакәа мәғапысиз ҳазын амза актәи азбжазы М.Чачба ихъз зху ғәдоутатәи ахъытәи-қыпштә споршкол ажъы. Атыпантәи акоманда иацхәмарьц арахъ иааит Воронеж-тәи «Кристалил-Черкизов», Чечен-тәйләтәи «Грозный», «Майкәаптәи «Динамо - МГТУ».

«Апсны» Воронежтәи акомандеи реицыларағы 3:1 ҳәа авшәмацаа иапыргеит, иара убас 3:0 ҳәа ашәмәмәцаа апжәкәара ааныркылеит Чечентәйләтәи анапыламп-ласәфәи дареи реицыларағы. Аха, Майкәаптәи ахәмарцәеи дареи даараза еидышланы рыхъамар-ра шымәмапызгыз, 3:2 ҳәа аеды-гъяқа аиаира ааныркылеит.

Ачемпинат актәи аикәшара алтшәақәа рыхъара аклуб «Апсны» 7 кәттәлак аманы афбатәи атყан аан-нakyлоит. Анафстәи аикәшараразтәи ахәмарракәа мәғапысизеит октябр 25-27 рзы, Краснодар акалақ ажъы.

Анапылампьлтә клуб «Апсны» ихъофыз ашықәс азгы ари ачемпи-онат ажъы икәгылон.

АПСНЫМЕДИА

gazeta-apsny.info
apsnygazeta@mail.ru

ател: +7 (840) 226-15-75 / 226-59-73
атызтый: Апсны, Ажъа ақ, Ажәанба имфа, 9

Аредактор хада
Ахра АНҚӘАБ

Агазет адцала иғым астата ахә аредакция иазшәаом. Агазет ахә-20 маат.